

ZARZĄD

PREZES

Andrzej Płonka
POWIAT BIELSKI (woj. śląskie)

WICEPREZESI

Tadeusz Chrzan
POWIAT JAROSŁAWSKI

Jan Grabkowski
POWIAT POZNAŃSKI

Jerzy Kolarz
POWIAT BUSKI

Adam Krzysztoń
POWIAT ŁANCUCKI

Krzysztof Maćkiewicz
POWIAT WĄBRZESKI

Marian Niemirski
POWIAT PRZYSUSKI

Sławomir Snarski
POWIAT BIELSKI (woj. podlaskie)

Zbigniew Szumski
POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI

CZŁONKOWIE

Mirosław Czaplą
POWIAT MALBORSKI

Jarosław Dudkowiak
POWIAT GŁOGOWSKI

Ewa Janczar
MIASTO NA PRAWACH POWIATU
m.st. WARSZAWA

Józef Matysiak
POWIAT RAWSKI

Andrzej Nowicki
POWIAT PISKI

Wojciech Pałka
POWIAT KRAKOWSKI

Andrzej Potępa
POWIAT BRZESKI

Joanna Potocka-Rak
POWIAT CIECHANOWSKI

Dariusz Szustek
POWIAT ŁUKOWSKI

Tomasz Tamborski
POWIAT KOŁOBRZESKI

Małgorzata Tudaj
POWIAT KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI

Mirosław Walicki
POWIAT GARWOLIŃSKI

KOMISJA REWIZYJNA

PRZEWODNICZĄCY

Józef Swaczyna
POWIAT STRZELECKI

Z-CA PRZEWODNICZĄCEGO

Andrzej Szymanek
POWIAT WIERUSZOWSKI

CZŁONKOWIE

Zdzisław Brezdeń
POWIAT OŁAWSKI

Andrzej Ciołek
POWIAT GOŁDAPSKI

Zdzisław Gamański
POWIAT CHEŁMIŃSKI

Krzysztof Nosal
POWIAT KALISKI

Andrzej Opala
POWIAT ŁÓDZKI WSCHODNI

Waldemar Trelka
POWIAT RADOMSKI

Bogdan Zieliński
POWIAT WYSOKOMAZOWIECKI

DYREKTOR BIURA

Rudolf Borusiewicz

Or.A.0531/11/22

Warszawa, 12 stycznia 2022 roku

Szanowny Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do korespondencji z 15 listopada br. przedkładam opinię Związku Powiatów Polskich do przedstawionych przez Prezydenta RP projektów: ustawy o sądach pokoju (druk 1760) oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o sądach pokoju (druk 1761).

Istotną z punktu widzenia funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego propozycją zawartą w projekcie ustawy o sądach pokoju są regulacje dotyczące współdziałania dyrektorów sądów pokoju z wójtami (burmistrzami, prezydentami miast) gmin znajdujących się w obszarze właściwości sądu pokoju w celu zapewnienia należytych warunków lokalowych i wyposażenia technicznego funkcjonowania sądów pokoju oraz wykonywania przez nie zadań, a także zapewnienia odpowiednich warunków pracy sędziów pokoju (art. 10 §3 projektu). Rozwinięcie powyższego zadania znajduje się w art. 14 projektu, który precyzuje że rozpoznawanie spraw i inne czynności wykonywane przez sądy pokoju na obszarze ich właściwości będą miały miejsce w jednym albo większej liczbie budynków lub lokali, do których tytuł prawny posiada gmina w ramach posiadanych zasobów.

Do powyższej propozycji, zgłaszamy następujące uwagi:

- 1) wyłączenie wprost z realizacji zadania, o którym mowa w art. 14 §1 w zw. z §5 projektu samorządów, na terenie których ma swoją siedzibę sąd rejonowy.

Obszarem właściwości sądu pokoju zgodnie z założeniami projektu ma być obszar właściwości sądu rejonowego, w którym też będzie siedziba sądu pokoju. Każda z gmin, z obszaru tej właściwości ma realizować zadanie zlecone, polegające na utrzymaniu i obsłudze organizacyjno-technicznej budynków lub lokali, w których sądy pokoju będą rozpoznawały sprawy lub pełniły inne czynności. Biorąc pod uwagę cel projektu, którym jest m.in.

przybliżenie mieszkańcom wymiaru sprawiedliwości oraz nawiązanie do historycznego modelu sądów pokoju wydaje się jednak, że z realizacji opisanego zadania powinny zostać wyłączone samorzady (miasta), w których siedzibę mają sądy rejonowe. Projekt co prawda przewiduje, że sąd pokoju może również rozpoznawać sprawy lub pełnić inne czynności w budynku sądowym sądu rejonowego, jednakże w przypadku miejscowości, w których znajdują się sądy rejonowe (będące siedzibami sądów pokoju) powinno to być zasadą. Tworzenie w przypadku tych samorządów w dwóch lokalizacjach podmiotów, które odpowiadały będą za wymiar sprawiedliwości może spowodować niepotrzebne wątpliwości i wydaje się niepotrzebne. Mieszkańcy są w takich przypadkach przyzwyczajeni i świadomi miejsca, do którego powinni się skierować w celu załatwienia swoich spraw.

- 2) krytycznie oceniamy fakt, że w uzasadnieniu do projektu ustawy nie podano kosztów udzielania z budżetu państwa dotacji na finansowanie zadania polegającego na zapewnieniu przez gminy budynków lub lokali, w których sądy pokoju rozpoznają sprawy lub pełnią inne czynności.

Projektodawca wskazuje, że w chwili obecnej nie jest możliwe wskazanie dokładnych kosztów realizacji tego zadania (s. 46 uzasadnienia). Stoi to w sprzeczności z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP który wskazuje, że zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych. Ale także z art. 34 ust. 2 pkt 4 i 5 Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, nakładającym obowiązek przedłożenia wraz z projektem aktu prawnego uzasadnienia, które m.in. powinno przedstawiać przewidywane skutki finansowe oraz wskazywać źródła finansowania, jeżeli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Projekt precyzuje jaka liczba sądów pokoju ma powstać i jakie będą zasady udostępniania przez gminy budynków i lokali na ten cel, a także do projektu załączono projekt rozporządzenia w sprawie wymogów dotyczących tych budynków i lokali oraz projekt rozporządzenia w sprawie Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów pokoju – dlatego też na tej podstawie powinny zostać oszacowane koszty realizacji zadania zleconego. Brak wskazania kosztów powoduje, że niemożliwa jest ocena chociażby zapisów przywołanych powyżej projektów rozporządzeń. Wprowadzają one wymagania co do budynków i lokali, w których pełnią czynności sądy pokoju, które „powinny” zostać przez gminy przewidziane lub zastosowane „w miarę możliwości” oraz takie na których realizację gminy nie będą miały wpływu np. tworzenie biur obsługi interesantów. Biorąc pod uwagę, że jednostki samorządu terytorialnego zmierzają do jak najefektywniejszego realizowania zadań na rzecz wspólnot samorządowych, przepisy powinny jasno wskazywać skutki finansowe i przewidywać środki w wysokości adekwatnej do nakładanych zadań. Jest to uzasadnione tym bardziej, że już od lat samorzady borykają się z niedoszacowaniem kosztów finansowania, realizowanych zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Powodem jest m.in. niejasne sformułowanie obowiązków samorządów, które ujawnia się także w przedmiotowym projekcie i projektach aktów wykonawczych.

Pozostałe uwagi:

- 1) brak oszacowania skutków finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego w związku z przeprowadzaniem wyborów sędziów pokoju

Jak wskazuje uzasadnienie projektu (s. 45) w zakresie wydatków jednostek samorządu terytorialnego, w tym przeprowadzenia wyborów sędziów pokoju, zakłada się, że ich wejście w życie powinno być neutralne dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Nie wyjaśniono podstaw takiego założenia. Biorąc pod uwagę tryb wyboru i samą procedurę, opisaną w projekcie Przepisów wprowadzających ustawę o sądach pokoju, nie sposób podzielić takiej opinii. Dlatego też w powyższym zakresie projekt jest sprzeczny z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP który wskazuje, że zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

- 2) jeżeli zostanie podjęta decyzja o wprowadzeniu sądów pokoju do struktury sądownictwa powszechnego, wartym przemyślenia rozwiązaniem jest pilotażowe wdrożenie ich funkcjonowania i ocena efektywności, a także wpływu na szybkość postępowań.

W kontekście przedłożonego do zaopiniowania projektu ustawy nie sposób nie wspomnieć o reorganizacji, która miała miejsce około 10 lat temu, kiedy to zlikwidowano ponad 100 sądów rejonowych. Taki kierunek tłumaczono koniecznością poprawy sprawności postępowań przy właściwej alokacji środków budżetowych. Dodawano, że odległość siedziby życiowej obywatela od sali rozpraw nie ma znaczenia podstawowego w kontekście oceny dostępności do sądu a tworzone wydziały zamiejscowe miały umożliwić lepsze i bardziej wydajne wykorzystanie kadry sędziowskiej oraz zmniejszenie wydatków w związku z likwidacją stanowisk funkcyjnych. Ostatecznie blisko 80 sądów przywrócono. Biorąc pod uwagę powyższe, wydaje się, że zdecydowanie korzystniejsze z punktu widzenia działania i struktury sądownictwa, a także dostępności obywateli do sądów, byłoby przyjęcie długofalowej polityki funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Zwracamy także uwagę, na planowane w 2022 r. przez resort sprawiedliwości prace nad ustawą, która ma na nowo uregulować system sądownictwa powszechnego w Polsce (projekty UD 322 i UD323 z Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów). Istotny w tym względzie jest szczególnie zamysł MS polegający na zmianie struktury organizacyjnej sądownictwa poprzez eliminację jednego szczebla sądów odwoławczych, tzw. „spłaszczenie” struktury. Prace nad projektem ustawy o sądach pokoju, powinny zostać skorelowane z zamysłami Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich
Andrzej Płonka